

практичної). Наприклад, сторінка курсу «Теорія та практика перекладу» містить такі відомості: вимоги до студентів з дисципліни (питання для іспиту, структуру екзаменаційного білета, критерії оцінювання); список навчально-методичної літератури та електронний варіант підручника; зміст курсу, розподілений за датами занять із зазначенням домашніх завдань; тексти лекцій (за умови неможливості викласти матеріал протягом аудиторного заняття). Сторінка «Основна підготовка» містить приклад лексико-семантичного, стилістичного та структурного аналізу уривків художнього тексту; вправи для самостійного виконання та індивідуально-дослідницької роботи; тексти диктантів для самоперевірки, додаткові тексти та переклади художніх текстів, інші допоміжні матеріали й таблиці. Технічні особливості дозволяють розмістити на блозі файли у різних форматах (pdf, jpg, mp3). Достатньо ефективним є використання матеріалів в електронній формі в процесі підготовки наукової роботи студентів. Сторінки «Курсові роботи для студентів 2-3 курсу», «Дипломні та магістерські роботи» містять не лише методичні вказівки щодо змісту роботи та її оформлення, тематику, план, мету, завдання для наукових робіт студентів, а й графік опрацювання наукових джерел та написання певних розділів наукових розвідок, що дає змогу викладачеві організувати регулярну роботу студента над курсовою або магістерською роботою та забезпечити постійний зв'язок зі студентом, а отже, вчасний захист його наукових результатів.

Успішним прикладом блогу із вивчення іноземних мов є Lingvaroom <http://www.lingvaroom.ru>. Особистий блог Lingvaroom дає змогу застосовувати звукову, графічну, текстову та іншу інформацію для розвитку мовленнєвих умінь; розвивати фонематичний слух та інтонаційні навички за рахунок прослуховування й візуалізації матеріалу; проводити інтерактивний діалог; розвивати комунікативні здібності у процесі виконання навчальних телекомунікаційних проектів з носіями мови, що вивчається.

Висновки. Таким чином, інтерактивні Інтернет-технології створюють нові інноваційні освітні можливості, нове творче середовище для навчання, підвищується мотивація студентів, зацікавленість у предметі, тому що англійська мова стає не ціллю, а засобом отримання цікавої та корисної інформації; дозволяють організувати як індивідуальну, так і колективну форми роботи зі студентами лінгвістичних спеціальностей, сполучаючи в собі функції засобу спілкування, а також інструменту інформаційної та технічної підтримки діяльності викладача й майбутніх філологів.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Доцільні такі напрями подальших розвідок: критерії оцінювання ефективності навчання, що реалізується в умовах використання соціальних сервісів, особливості застосування чатів, форумів, освітньої платформи для групового навчання Edmodo.

Література:

1. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення курсу / О. П. Буйницька. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький, 2009. – 100 с.
2. Грітченко І. А. Використання Інтернет-технологій у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови у ВНЗ / І. А. Грітченко – Умань : СПД Жовтий, 2014. – 72 с.
3. Данилюк С. С. Особливості використання інтернет-технології «Подкаст» у процесі формування професійної компетентності майбутніх філологів [Електронний ресурс] / С. С. Данилюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchdpu/red/2012_101/Danyl.pdf – Назва з екрану.
4. Сысоев П. В. Технологии Веб 2.0: Социальный сервис подкастов в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 6. – С. 8–11.
5. Тихонова Е. В. Использование современных электронных устройств как средство повышения эффективности интеграции Интернет-технологий в лингвообразовательное пространство / Е. В. Тихонова // Современные модели в преподавании иностранных языков и культур в контексте менеджмента качества образования : сб. материалов V Всерос. (с междунар. участием) науч.-метод. конф. – М. : РГСУ, 2011. – С. 127–140.
6. Яценко Ю. С. Подкасты в учебном процессе [Электронный ресурс] / Ю. С. Яценко // Мастер-классы для преподавателей английского языка : [Сайт]. – Режим доступа : http://internetineft.narod.ru/МК_1_3.html. – Загл. с экрана.
7. Dudeney G. How to Teach English with Technology / G. Dudeney, N. Nockly. – Pearson Education, 2007. – 192 p.

УДК 81'246+81'27

Н. М. Гончар,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїл

АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ БІЛІНГВІЗМУ В БОЛГАРОМОВНОМУ КОНТИНУУМІ ПОДУНАВ'Я

В роботі описано форми контактування болгарської, російської та української мов в болгаромовних селах півдня України. З'ясовано, що білінгвізм – це перш за все соціокультурний феномен, який необхідно вивчати в різних аспектах, насамперед у соціолінгвістичному, психолінгвістичному і власне лінгвістичному. Соціолінгвістичний аспект передбачає дослідження суспільних функцій і сфер застосування кожної з мов у певній спільноті, опис процесу і результатів їх взаємодії. У психологічному аспекті досліджено, як контакт двох/ трьох мов впливає на мовну поведінку білінгвів, їх індивідуальна двомовність. У педагогічному аспекті розглянуто методи викладання мов у ситуації багатомовності. Виявлено, що в лінгвістичному аспекті використання декількох мов в комунікації призводить до інтерференції, змішування мов, кодовим перемикань.

Ключові слова: мультилінгвізм, контакт мов, аспекти білінгвізму, інтерференція, перемикання кодів, змішаний мову.

АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ БИЛИНГВИЗМА В БОЛГАРСКОМ КОНТИНУУМЕ ПОДУНАВЬЯ

В работе описаны формы контактирования болгарского, русского и украинского языков в болгароязычных селах юга Украины; установлена необходимость изучения сложившихся форм билингвизма/мультилингвизма в данном регионе в социолингвистическом, психологическом, педагогическом и лингвистическом аспектах. Анализ языкового материала показал, что речевое поведение индивидов в социолингвистическом аспекте регламентировано социодемографическими и социокультурными факторами. В психологическом аспекте исследовано, как контакт двух/ трех языков влияет на речевое поведение билингов, их индивидуальное двуязычие, проанализированы вопросы детской речи в условиях билингвизма. В педагогическом аспекте рассмотрены методы преподавания языков в ситуации многоязычия. Вывявлено, что лингвистическом аспекте использование нескольких языков в коммуникации приводит к интерференции, смешиванию языков, кодовым переключениям.

Ключевые слова: мультилингвизм, контакт языков, аспекты билингвизма, интерференция, переключение кодов, смешанный язык.

ASPECTS OF THE STUDY OF BILINGUALISM CONTINUUM THE OF UKRAINIAN PRIDUNAVIE

Basic historical and social factors influencing on forming of multilingualism in the Bulgarian villages of of Ukrainian Pridunavie are considered in the article. The forms of contact of the Bulgarian, Russian and Ukrainian languages are in-process described in the Bulgarian villages of south of Ukraine; the necessity of study of the folded forms of bilingualism/multilingualism is set for this region in sociolinguistic, psychological, pedagogical and linguistic aspects. The analysis of language material showed that speech behavior of individuals in a sociolinguistic aspect is regulated sociodemographic and sociocultural factors, and also by the norms accepted in a speech collective. Basic determinants, having influence on forming of types language behavior at multilingualism, there are sociodemographic: age, social status and level of education. In a psychological aspect it is investigational as a contact two/ three languages influences on speech behavior of bilinguals, their individual bilingualism, the questions of child's speech are analysed in the conditions of bilingualism and code switching. In a pedagogical aspect the methods of teaching of languages are considered it is Educated in the situation of multilingualism, that linguistic aspect the use of a few languages in communication results in interference, mixing of languages, code switching. The got results of research of aspects of bilingualism open the prospects of further study of language behavior of members of bilingual speech collectives, and also to the language situation in the multilingual settlements of Ukrainian Pridunavie.

Key words: multilingualism, contact languages, aspects of bilingualism, borrowing, interference, code switching.

На території України існує кілька мікроареалів із компактним проживанням представників різних національностей, де в межах одного населеного пункту можуть співіснувати кілька діалектів, споріднених і неспоріднених різноструктурних мов. На території одного з таких ареалів на півдні Одеської області компактно мешкає численна болгарська діаспора. Усі члени досліджуваного мовного континууму – білінгви і мультилінгви, для котрих рідним є болгарський діалект, що понад 200 років функціонує дистантно від мови метрополії. Згідно з переписом населення 2001 року в Одеській області мешкають 151 тис. болгар, тобто дві третини болгарського населення України.

Регіон вважається мультилінгвальним, оскільки в ньому функціонують російська, українська, болгарська, гагаузька, албанська, молдавська літературні мови та їх діалекти. Взаємодія такої кількості мов сприяла утворенню етнічно гетерогенних мовних спільнот, у яких мови, обслуговуючи колектив, утворюють єдину соціально-комунікативну систему й у разі потреби функціонально доповнюють одна одну. Аналіз цих форм багатомовності відкриває перспективи подальшого вивчення мультилінгвізму в різних аспектах, що на цьому етапі є важливим не тільки для даного регіону, а і для вирішення мовного питання цілому в державі.

Мета статті – вивчення білінгвізму в болгаромовних селах півдня України в соціолінгвістичному, психологічному, педагогічному, культурологічному та лінгвістичному аспектах.

Мовні контакти в цьому білінгвальному / мультилінгвальному континуумі відбуваються на різних рівнях і в різних сферах спілкування. Процес взаємодії може бути рівноправним, коли обидві мови задіяні у процесі спілкування однаковою мірою, або нерівноправним, якщо одна з мов має більший соціальний престиж і поступово починає витісняти іншу, що призводить до звуження комунікативних функцій останньої і заміни її першою – мажоритарною – мовою.

У соціолінгвістичній літературі прийнято виділяти чотири аспекти дослідження білінгвізму: власне лінгвістичний, соціологічний, педагогічний і психологічний [6, с. 27]. Необхідно доповнити цю класифікацію ще одним аспектом – культурологічним, оскільки контактуючі народи є носіями не тільки різних мов, але й різних культур, які безпосередньо впливають на контактування мов.

У зазначеному регіоні необхідно досліджувати білінгвізм насамперед у соціолінгвістичному аспекті [1]. При вивченні багатомовності в цьому аспекті необхідно визначити обсяг суспільних функцій і сфер застосування кожної з мов, якими спілкується двомовне населення, розкрити механізми їх взаємодії і виявити основні соціальні чинники, що зумовлюють мовну поведінку білінгвів, а саме вибір ними мови комунікації в певній ситуації.

Соціолінгвістичні дослідження проводять на різних рівнях. Макрорівень передбачає аналіз функціонування мов у державі чи регіоні, вивчення мовної політики держави та її впливу на мови національних меншин. На мікрорівні досліджують процес спілкування в мовних спільнотах, що поділяються на малі групи залежно від соціально-демографічних чинників. До цих груп відноситься родина, навчальні групи різного типу, професійні колективи.

У соціолінгвістичному аспекті передбачено вивчення питань функціональної навантаженості рідної та нерідної мов, ступеня володіння ними, ціннісних орієнтацій. У зазначених населених пунктах не завжди існує чіткий і постійний поділ суспільних функцій між мовами. Одна з мов зазвичай домінує, частіше вживається індивідом, але в різних сферах і комунікативних ситуаціях можуть домінувати різні мови. Так, в офіційній сфері це може бути державна мова (національна), у побутовій, сімейній обстановці – рідна (мова національної меншини), вивчена індивідом першою.

Варто відзначити, що основними критеріями, які впливають на вибір мови спілкування у болгарських селах, є соціально-демографічна характеристика особистості (вік, соціальний стан, рівень освіти тощо) і соціально-стратифікаційні параметри ситуації спілкування. За нашими спостереженнями, найбільш значущим чинником впливу на мовну поведінку інформантів виявився вік комунікантів. Представники старшого покоління більшою мірою зберігають прихильність до рідної мови, ніж молодь, мовна поведінка якої формується під впливом мови шкільного навчання, користування Інтернетом, засобів масової інформації. У цій віковій групі спостерігається витіснення діалектів з деяких комунікативних сфер та їх заміна російською й українською мовами. Обсяг використання болгарської мови зменшується в напрямі «старше → середнє → молодше покоління». Завдяки використанню в комунікативній сфері російської й української мов у більшості сіл формується болгарсько-російський і болгарсько-український білінгвізм.

У психолінгвістичному аспекті необхідно досліджувати контакт двох мов як мовленнєву взаємодію людей, що говорять цими мовами, їх індивідуальну двомовність. Психолінгвістів у мовному контакті цікавить, як співіснують дві мови у свідомості білінгва і як індивід породжує мовленнєві висловлення, які належать двом мовам [3; 8].

Досліджуючи білінгвізм у психологічному плані, С. М. Верещагін вважає, що це «психічний механізм, який дозволяє людині відтворити і породжувати мовленнєві твори, що послідовно належать двом мовним системам» [4, с. 134]. У такому разі білінгвізм досліджується як процес «співіснування» мов у свідомості людини. Вчені розглядають вплив двомовності на інтелектуальний розвиток індивіда. За гіпотезою І.О. Петухової, «у процесі оволодіння другою, третьою і т.д. мовою у структурі мовної свідомості білінгва відбуваються істотні зміни, пов'язані з необхідністю співіснування двох чи більше мовних систем» [11, с. 38]. Варто зазначити, що проблема білінгвізму в психологічному аспекті розглядається як проблема володіння різними мовними кодами та взаємодії цих кодів [5, с. 63].

Одна із основних задач дослідження психологічного аспекту білінгвізму в болгаромовному континуумі півдня України полягає у виявленні здібності індивіда думати на двох мовах без перекладу з одної мови на іншу – це завдання психології та, зокрема, психологічного експерименту. В досліджуваному континуумі цей аспект білінгвізму майже не вивчено.

На сьогодні немає досліджень лінгвокультурологічного аспекту двомовності у зазначеному регіоні.

У лінгвокультурологічному аспекті розглядається мовний контакт, що супроводжується етнічною і соціальною взаємодією. У. Вайнрайх підкреслював, що контакт культур природно спричиняє дифузію елементів як матеріальної, так і духовної культури [2, с. 184]. При цьому контакт мов, безпосередньо пов'язаний із контактом культур, може привести до рівноправного співіснування двох культур та мов або до нерівноправного, коли одна культура та мова починають домінувати над іншою, що зумовлює акультурацію однієї з етнічних груп, які знаходяться в контакті. Тоді контакт мов не тільки не обмежується перенесенням мовних елементів з однієї мови в іншу, але й супроводжується проникненням культурних елементів одного етносу в культуру іншого, здебільшого з домінуючої культури в ту, яка має менший престиж. Монокультуралізм спостерігається тільки за умови, якщо культурні традиції обох народів дуже близькі і знаходяться в умовах культурної гомогенності.

Учені розглядають білінгвізм і в педагогічному аспекті, оскільки навчання другої мови завжди пов'язане з певними психологічними змінами у свідомості індивіда. Відтак, при дослідженні багатомовності у болгарських селах Подунав'я можна виокремити аспект, присвячений питанням методичного характеру, що стосуються формування двомовності: в якому віці доцільно вивчати другу мову, які методи та прийоми навчання мов є більш ефективними тощо. За нашими спостереженнями, ступінь володіння другою мовою залежить від того, в якому віці розпочато її вивчення. Вважається, що цей процес проходить легше в дитячому віці, бо діти легше, ніж дорослі, долають вплив рідної мови. Деякі дослідники вважають, що рідна мова сприяє кращому засвоєнню другої мови. На думку Н. М. Імедадзе, дитина вже в ранньому віці може опанувати тією чи іншою мірою дві мови та диференціювати свою мовну поведінку залежно від суб'єкта комунікації [9, с. 63]. Для ефективного засвоєння мов та психологічного комфорту дитині необхідно у своїй свідомості «закріпити» мови за комунікантами, що спілкуються з нею, тобто навчати її мов необхідно за принципом «одна людина – одна мова».

Спостереження над мовою школярів болгарської національності свідчать про те, що у процесі планомірного засвоєння української, російської та болгарської мов у школярів вирівнюються знання, і вони поступово опановують фонетичні та граматичні норми цих мов. У процесі шкільного навчання в білінгвів з'являється потреба у вираженні результатів мисленнєвої діяльності російською й українською мовами, оскільки всю нову для себе наукову, культурну і публіцистичну інформацію отримують за допомогою української, розширюють свої соціальні контакти тощо.

Аналіз мовного матеріалу свідчить, що найпоширенішими видами інтерференції в письмових текстах учнів є помилки, зумовлені специфікою граматичних категорій болгарської мови, які не знаходять еквівалентів у російській та українській граматиці. Очевидно, граматична і синтаксична інтерференція породжується насамперед структурними відмінностями контактуючих мов. Синтаксичні кальки відзначаються особливо «замаскованим» і прихованим характером, адже вони будуються шляхом дослівного перекладу структур, характерних для іншої мови.

Вивчення фактів інтерференції у контексті білінгвізму викликає інтерес у викладачів і методистів, які працюють над розробкою регіональних підручників. Досліджувати інтерференцію необхідно в практичному плані роботи при засвоєнні мови в умовах мультилінгвізму для уникнення причин, які її зумовлюють.

Досліджуючи двомовність у лінгвістичному аспекті, слід аналізувати співвідносність структурних елементів двох мов, їх взаємовплив та взаємодію на всіх рівнях мовної системи, інтерференційні явища в мовленні двомовних індивідів [7; 10].

Міжмовна інтерференція є предметом постійного дослідження у працях учених, що вивчають мовні контакти. Український лінгвіст Ю. О. Жлуктенко під інтерференцією розуміє «всі зміни в структурі мови та в значеннях, властивостях і складі її одиниць, що виникають як наслідок її взаємодії з іншою мовою в ситуації мовного контакту» [7].

Функціонування на досліджуваній території кількох діалектів та мов спричиняє формування наддіалектних форм болгарської мови, так званого койне; регіолектів з елементами мов, що контактують. Сформований у болгарському континенті полілінгвізм призводить до запозичень, інтерференції, перемикання кодів та змішування мов.

Російсько-болгарська двомовність у регіоні слугує основною умовою появи лексичних запозичень та інтерференційних явищ. Викликає науковий інтерес неусвідомлене використання дітьми запозичень з російської мови – словосполучень і окремих слів, наприклад: *не трябва героите да бъдат обязательно известни; авторът създава своя микромир* (зам. *микросвят*), *Чорбаджи Марко се страши* (зам. *се плаши*) *от последствията, писателят нахожда* (вм. *намира*), *това заметно* (зам. *забелязваме*) *в думите им, своите родственици* (зам. *роднини*), *почивните дни провеждам* (зам. *прекарвам*) *при моите родители*.

В мовленні учнів зустрічаються запозичення з української мови, наприклад, *той не мислеше да става политически діяч* (вм. *деятел*), *моята стрина прикрашава* (вм. *украшава*) *елхата, образува се ожеледиця* (вм. *поледица*), *поетът неопноразово* (вм. *многкратно*) *иска да покаже*.

Виділити якусь чітку закономірність запозичення слів дуже важко. Їх поява пов'язана з генетичною спорідненістю української, російської та болгарської мов, а також завдяки наявності в мові лакун, які білінгви заповнюють іншомовними лексемами.

Типовим виявом граматичної інтерференції в письмових текстах є відхилення від норм у використанні граматичних форм категорії роду, наприклад: *всеки вечер* (зам. *всяка*) *чака да се върне, винаги пия чай със захара* (зам. *захарта*), *в неделя в къщи готвя италиански суп* (зам. *италианска супа*). Подібні помилки спостерігаються тому, що слова 'вечер', 'захар', 'супа', які в російській мові марковані чоловічим родом, у літературній болгарській мові належать до жіночого.

Перемикання коду відбувається автоматично і не залежить від суб'єктивного ставлення інформантів до використання ними мовних форм. Напр.: з мовлення болгарською мовою з перемиканням на російську: (болг.) *На наша етаж / вентилаторы тези / напольные вентиляторы семьдесят пять гривен стоят* вв всієї офіс. Перемикання коду спостерігається у пояснювальній конструкції, яка визначає, про які саме вентилятори йдеться: *напольные вентиляторы / семьдесят пять гривен стоят*.

При відтворенні діалогу з монолінгвом. Наприклад (з розмови Л., 85 років, болгарки, зі своїм російськомовним онуком): *Аз и на Сержа разказвам/ викам: «Сидели бабушка дома/ не ходили нигде в гости/ мы дома порции ели/ картошка пекли»// Той ми каза: «Да/ бабушка/ сейчас другие времена»...* У цьому прикладі жінка похилого віку переходить на російську, коли розказує про те, що вона говорила своєму російськомовному внукові.

При змішуванні мов у цих білінгвів дві мовні системи складно переплітаються, і вони прагнуть установити тотожність планів вираження і планів змісту двох мов цьому елементи, що належать до різних структур. При цьому відбувається включення в одну мову елементів іншої мови фактично в необмеженій кількості й у неадаптованому вигляді, наприклад (уризок з мовлення): *може в техникум да учи/ смотря каква специальность/ же доде в гости ше питам; все занесох в Измаил /в медицинское училище и тийа устанаха там/ ас се умъжеех /потом работих бухгалтер в колхоза*.

У мовленні жителів регіону змішування мов відбувається в неофіційній обстановці, при спілкуванні з близькими знайомими, що теж володіють обома мовами. Білінгви, які спілкуються з такими ж двомовними в неофіційній обстановці, близькі до того, щоб «об'єднати» дві мови, якщо тема чи обстановка не дають чітких настанов до їх розмежування.

Аналіз матеріалу показав, що в обстежених населених пунктах усі члени мовного континууму – білінгви і мультилінгви. Серед мешканців сіл поширені різні види білінгвізму, що відбивають екзоглосну незбалансовану трьох- і чотирих-компонентну мовну ситуацію

Отримані результати відкривають перспективи подальшого вивчення мультилінгвізму в різних аспектах, що на цьому етапі є важливим для України. Отримані результати дослідження необхідні для пошуку оптимальних шляхів формування досить гармонійної мовної особистості, яка володіє мовною компетенцією в галузі рідної та державної мови.

Масовий мульти- та білінгвізм, що сформувався у населених пунктах українського Подунав'я потребує комплексного наукового дослідження. Саме вивчення багатомовності крізь мовну/ мовленнєву поведінку мультилінгвальної особистості в аспекті її соціальних, психологічних, культурних ознак дає можливість з'ясувати механізми формування і функціонування різних типів білінгвізму в мультилінгвальних спільнотах та сприяти формуванню збалансованої мовної ситуації в зазначеному регіоні.

Література:

1. Беликов В. И. Социоллингвистика / В. И. Беликов, Л. П. Крысин. – М. : Рос. гос. гуманит. ун-т, 2001. – 439 с.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты: Состояние и проблемы исследования / У. Вайнрайх. – К. : Вища шк., 1979. – 262 с.
3. Верещагин Е. М. Порождение речи: латентный процесс / Е. М. Верещагин. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1968. – 91 с.
4. Верещагин Е. М. Психологическая и методическая характеристика двуязычия (билингвизма) / Е. М. Верещагин. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1969. – 159 с.
5. Гончар Н. М. Прояв інтерференції, кодових переключень та змішування мов у мовленні мешканців села Старі Трояни Одеської області / Н. М. Гончар // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету : [збірник статей]. – Ізмаїл, 2006. – Вип. 21. – С. 61–65.
6. Дешериев Ю. Д., Основные аспекты исследования двуязычия и многоязычия / Ю. Д. Дешериев, И. Ф. Протченко // Проблемы двуязычия и многоязычия. – М. : Наука, 1972. – С. 26–42.
7. Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия / Ю. А. Жлуктенко. – К. : Вышш. школа, 1974. – 176 с.
8. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку / И. А. Зимняя. – М. : Рус.яз., 1989. – 221 с.
9. Имедадзе Н. В. К психологической природе раннего двуязычия Н. В. Имедадзе // Психология билингвизма : [збірник статей]. – М. : Изд-во МГТИИЯ, 1986. – № 260. – С. 60–68.
10. Карлинский А. Е. Основы теории взаимодействия языков и проблема интерференции : автореф. дис.... д-ра. филол. наук : 10. 02. 19 / А. Е. Карлинский. – К. : КГУ, 1980. – 48 с.
11. Петухова И. А. Проблемы развития мышления учащихся в условиях субординативного искусственного билингвизма / И. А. Петухова // Психология билингвизма : [збірник статей]. – М. : Изд-во МГТИИЯ, 1986. – № 260. – С. 38–46.

УДК 378.147

Л. М. Гречок,

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернівці

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Данная статья знакомит преподавателей с зарубежными направлениями в методике преподавания иностранного языка. В реф. представлен анализ, который дает возможность сориентироваться и выбрать оптимальный вариант с учетом индивидуальных особенностей обучаемых.

Ключевые слова: методы, устная речь, имитативный приемы, ситуативный подход.

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Стаття знайомить викладачів із зарубіжними напрямками в методиці викладання іноземної мови. У ній представлений аналіз, який дає можливість зорієнтуватися і вибрати оптимальний варіант з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Ключові слова: методи, усне мовлення, імітативний прийоми, ситуативний підхід.

ALTERNATIVE METHODS OF FOREIGN LANGUAGES TEACHING

This article introduces teachers with foreign trends of teaching foreign languages methodology. It presents an analysis, which allows you to orient and select the best option, taking into account the individual characteristics of the students.

A number of interactive methods are proposed. In our study the task is to systematize existing technologies and creates discussion skills in the students. The research of an interactive approach in forming discussion skills found that these technologies increase the level of foreign language and contribute to making a positive impact on learning process and encourage desire for practical use of a foreign language. It introduces teachers with different trends of teaching foreign languages methodology and presents an analysis, which allows to orient and select the best option, taking into account the individual characteristics of the students. They give students the opportunity to identify problems, collect and analyze information to find alternative solutions and choose the most optimal way of solving problems in the process of both individual and group works. Modern innovation of educational technologies must optimize a teaching process. At present priority is given to interactivity and authenticity of communication, learning the language in a cultural context, autonomy and humanization of education. These principles make possible the development of intercultural competence as a component of communicative abilities. The ultimate goal of foreign language teaching is learning of free orientation in a foreign environment and the ability to adequately respond in different situations, that means communication.

Key words: methods, speaking, imitative techniques, situational approach, interactive methods, speech activity, discussion, group interaction.

На сучасному етапі розвитку суспільства все більше розвивається міжкультурна комунікація. Спілкування між громадянами різних країн стає все більш тісним, отже, змінюються вимоги до освіти. В даний час в Україні йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. В українській освіті проголошений сьогодні принцип варіативності, який дає можливість педагогічним колективам навчальних закладів вибирати і конструювати педагогічний процес за будь-якої моделі, включаючи авторські.